

Progresjonsplan for Båstadmyra barnehage 2021-2025

Progresjonsplan for Båstadmyra barnehage

Denne progresjonsplanen er tenkt som en veileder for personalet i Båstadmyra barnehage. Med progresjon mener vi fremgang, fremskritt og utvikling. Planen skal være et hjelpemiddel slik at vi kan sikre at barna får en jevn utvikling i løpet av barnehagetiden. Barn er ulike, og progresjonsplanen skal kunne følge barn uavhengig av alder. Gjennom progresjonsplanen synliggjør barnehagen hvordan vi arbeider med Rammeplanens syv fagområder.

Rammeplanens syv fagområder:

- Kommunikasjon, språk og tekst
- Kropp, bevegelse, mat og helse
- Kunst, kultur og kreativitet
- Natur, miljø og teknologi
- Antall, rom og form
- Etikk, religion og filosofi
- Nærmiljø og samfunn

«Fagområdene er i stor grad de samme som barn senere møter som fag i skolen». (Rammeplanen s. 47) Fagområdene dekker et vidt læringsfelt og vil sjeldent opptre isolert. Flere områder vil ofte være representert samtidig i samlinger og i forbindelse med hverdagsaktiviteter og turer i nærmiljøet. «Barnas lek danner et viktig grunnlag for arbeidet med fagområdene. Barnehagen skal ta utgangspunkt i barnas engasjement og bidrag slik at arbeidet med fagområdene kan oppleves som en meningsfull og morsom del av barnas hverdag.» (Rammeplanen s. 47)

I løpet av de årene barna går i Båstadmyra barnehage skal de oppleve mestring. Det er viktig at de får oppgaver som gir dem mulighet til å lære nye ting og utvikle god selvfølelse. Det må være en balanse mellom det å oppleve mestring og å kunne strekke seg etter nye mål. Planen er laget som en trappetrinnsmodell. Vi tenker på de yngste barna som barn i alderen 1-2 år, de mellomste som barn i alderen 2-4 år, og de eldste som 4-6 år. «Barna skal utvikle kunnskaper og ferdigheter innenfor alle fagområder gjennom undring, utforsking og skapende aktiviteter. Barnehagen skal bruke ulikt materiell og utstyr, teknologi og digitale verktøy, spill, bøker og musikk i arbeidet med fagområdene.» (Rammeplanen s. 47)

Kommunikasjon, språk og tekst

Alle barn skal få varierte og positive erfaringer ved å bruke språket som kommunikasjonsform til å sette ord på tanker, behov og følelser. De skal få utvikle språket i takt med alder og forutsetninger. Videre skal de få erfare viktigheten av å lytte til andre og selv å bli lyttet til.

Rammeplanen sier at personalet skal:	De yngste barna	De mellomste barna	De eldste barna
Skape et variert språkmiljø der barna får mulighet til å oppleve glede ved å bruke språk og kommunisere med andre.	Møter tilgjengelige voksne som søker blikket, smiler og vil skape kontakt og samtale. Får være sammen med voksne som benevner det barna gjør og som snakker, lytter og responderer på barnas initiativ. Møter bilder som oppfordrer til kommunikasjon, hengende i deres høyde på veggen.	Får være med voksne som inviterer til samtaler, filosoferer og undrer seg sammen med barna. Opplever voksne som støtter og utvider samtaler. Både samtaler mellom voksne-barn og barn-barn. Opplever voksne som veileder barnet i å bruke språket i konfliktsituasjoner, og snakker om følelser og opplevelser barna har.	Får være med voksne som snakker, reflekterer og undrer seg sammen med barna rundt abstrakte tema og begreper. Møter voksne som utfordrer barn til å snakke om følelser. Møter voksne som utfordrer barna til å lage egne historier og som tilrettelegger for at barna får øve på og utvikle fortellerkompetanse.
Synliggjøre språklig og kulturelt mangfold , støtte barnas ulike kulturelle uttrykk og identiteter og fremme mangfold i kommunikasjon, språk og andre uttrykksformer	Får erfaring med enkle «tegn til tale».	Får erfaring med ulike språk dersom avdelingen har tospråklige barn.	Får erfaring i å bruke media som kommunikasjonsmåte. Taleopptak, filmopptak eller bilder som kan fortelle/formidle noe.
Invitere til ulike typer samtaler der barna får anledning til å fortelle, undre seg, reflektere og stille spørsmål	Får være med voksne som tar deres perspektiv og undrer seg, reflekterer og stiller spørsmål.	Opplever kunnskapsformidling om viktige tema som brannvern og førstehjelp. Møter voksne som undrer seg sammen med barna om temaer barna selv viser interesse for.	Deltar i dialogbasert lesing og i samtaler som innbyr til refleksjon. Får erfaringer i samtaler uten billedstøtte, og i utforskende samtaler ut fra fakta eller fantasi.
Oppmuntre barna til å fabulere og leke med språk , lyd, rim og rytme	Får høre voksne som leker med ord, rim, rytme og lyder.	Deltar aktivt i samlinger med rim og regler og får erfaring med å klappe navnet sitt.	Får erfaring i å lage egne rim og regler.

		Opplever voksne som forteller vitser og synger tullesanger.	Får erfaring med å tulle og tøyse med språket, bruk av humor, vitser og gåter.
Støtte barnas lek med og utforsking av skriftspråket	Møter bokstaven sin og bokstaver generelt. Snakker om bokstavens lyd og bokstavens navn.	Møter navnet sitt skrevet med store bokstaver. Får erfaring med å leke med skriftspråket Møter bokstaver og symboler i lek.	Deltar i aktiviteter hvor man skriver navnet sitt. Får være med voksne som trekker skriftspråket inn i leken/rolleleken. Deltar i Finkeklubben.
Bruke varierte formidlingsformer og tilby et mangfold av bøker, sanger, bilder og uttrykksformer	Har god tilgang på pekebøker, og møter voksne som leser for barna daglig. Får høre historier og eventyr fortalt med støtte i konkrete. Får høre enkle sanger, med og uten bevegelser.	Har tilgang på billedbøker med tekster, og leses for daglig. Får erfaring med å lytte til enkle historier. Får erfaringer med sanger med og uten bevegelser. Får erfaringer med digitale bøker og lydbøker.	Har tilgang til billedbøker og faktabøker. Får erfaring med fortsettelsesbøker. Får erfaring med å synge lengre sanger. Får erfaring med å fortelle en enkel historie.
Inkluderer alle barna i språkstimulerende aktiviteter	Får være med voksne som skaper et rikt språkmiljø gjennom alle dagens aktiviteter. Møter voksne som navnsetter ting, og gir sosial og emosjonell coaching.	Får spille enkle spill. Får delta i enkle lekeroller i f.eks. Skinnvotten.	Får spille mer utfordrende spill som Alias og rimelotto. Får erfaring med å ha enkle replikker i en fremvisning.

Kropp, bevegelse, mat og helse

Alle barn skal oppleve kroppslig mestring og glede, samt mentalt og sosialt velvære. Barna skal få økt kunnskap om kropp og helse, og de mange mulighetene fysisk aktivitet gir. I Båstadmyra skal vi bidra til at barna blir kjent med kroppen sin og utvikler en bevissthet om egne og andres grenser. Barna skal oppleve matglede, matkultur og få begynnende kjennskap til ernæring og et sunt kosthold.

Rammeplanen sier at personalet skal:	De yngste barna	De mellomste barna	De eldste barna
Være aktive og tilstedeværende, støtte og utfordre barna til variert kroppslig lek og anerkjenne barnets mestring	Får være med voksne som støtter, anerkjenner, utfordrer og roser deres kroppslige lek ut fra barnets egne forutsetninger og utviklingsnivå.	Møter voksne som aktivt oppmuntrer og anerkjenner barna når de klatrer, sparker en ball, forsøker å gå på ski osv. Voksne som sier: "Oi, så bra at du forsøker! Se der ja!".	Opplever å møte voksne som utfordrer barna til å gjøre/forsøke å klatre, gå på ski/skøyter, samtidig som den voksne er til stede med støttende ord og oppmerksomhet.
Bidra til at barna kan tilegne seg gode vaner, holdninger og kunnskaper om kost, hygiene, aktivitet og hvile	Vasker hender når de kommer i barnehagen og før mat. Får høre «Håndvaske-sangen». Får tid og mulighet til å kle på og av seg selv. Sover eller hviler.	Møter kunnskap om hvorfor det er viktig med håndvask. Øver seg på selvstendighet i håndvask. Blir bevisste egne behov som sult og tørst, og uttrykker disse. Deltar i hvilestund. Får erfaringer knyttet til sammenhengen mellom klær og vær. Øver på å kle på og kle av.	Øver seg på å bli selvhjulpne i påklledning og valg av klær. Møter kunnskap om hvordan kroppen fungerer i forhold til kroppens behov for hvile, aktivitet, søvn og inntak av næring. Får erfaringer med førstehjelp.
Gi barna tilgang til varierte og utfordrende bevegelsesmiljøer, sanseopplevelser og kroppslig lek ute og inne, i og utenfor barnehageområdet	Opplever varierte motoriske aktiviteter som bevegelsessanger, dans og gymlek, ute og inne. Oppholder seg i fysiske miljøer som gir god plass for tumlelek også inne. Møter ulike sanseintrykk, gjennom å se, lukte, høre, kjenne og smake. Får erfaringer med ulendt terreng og klatreapparater.	Deltar i utegruppe og frilek i ulendt terreng. Deltar på turer med forskjellige typer underlag som asfalt, plast, jord, stein og skog. Får erfaringer med å gå på ski og skøyter. Får erfaringer og tilrettelagte utfordringer med å tegne, klippe, lime, perle, plastelina osv.	Deltar på lengre turer. Deltar i regelleker. Deltar i ballaktiviteter. Får erfaring med å hoppe tau. Får delta i risikolek, som lekeslåssing og klatre i trær. Får tilbud om svømmeskole og skiskole.

Bidra til at barna utvikler et bevisst forhold til retten til å bestemme over egen kropp og respekt for andres grenser	Opplever at de voksne møter, anerkjenner og setter ord på deres følelser. Får erfaringer med ulike følelser i vennesamling. Møter begreper om kroppen gjennom sang, lek og bilder. Får se tegninger av nakne barnekropper på avdelingen. Får veiledning og støtte til å si «nei» og «stopp». Møter voksne som fremmer en bevisstgjøring rundt hva som er lov med egen og andres kropp.	Får være med voksne som hjelper til med følelsesregulering og støtte i sosialt samspill. Får delta i hjertesamlinger. Får være med voksne som hjelper med å sette grenser for egen kropp og får erfaringer med å respektere andres grenser. Får alderstilpasset opplæring ift. vold og seksuelle overgrep. Møter voksne som fremmer en bevisstgjøring rundt gode og dårlige hemmeligheter, hva som er lov og ikke lov med egen og andres kropp.	Opplever voksne som gir rom for samtale om egen kropp og egne og andres grenser. Blir utfordret av de voksne til å prøve å løse konflikter selv, verbalt og med støtte av lyttende og eventuelt veiledende voksne. Møter voksne som er bevisst, og har kunnskap om barns seksuelle helse. Møter voksne som samtaler om hva som er lov og ikke lov med egen og andres kropp. Får kjennskap til befruktning, svangerskap og fødsel.
Legge til rette for at måltider og matlaging bidrar til måltids glede, deltakelse, samtaler og fellesskapsfølelse hos barna	Får oppleve fellesskap og glede rundt matbordet. Får velge pålegg selv, ved å peke, benevne eller forsyne seg selv. Smake på ulik mat. Får dele ut vannflasker. Får rydde matboks, flaske og kopp. Får være med voksne som samtaler med barna under måltidet. Spiser med skje.	Deltar i borddekking, avdekking, opprydding og søppelsortering. Deltar i bakeaktiviteter. Deltar i å skrelle grønnsaker og skjære frukt. Får erfaring i å smøre egen mat. Smake på ulik mat. Får erfaringer med å skjære opp maten sin selv. Spiser med gaffel og kniv.	Opplever veien fra råvare til ferdig måltid, f.eks sløye fisk, rense sopp eller lignende. Plukker og samler spiselige planter, sopp, skjell og annet fra naturen. Kjenne til forskjellige type smaker. Snakker om hva pålegget man spiser er laget av. Spiser selvstendig.

Kunst, kultur og kreativitet

Alle barn skal møte kulturelle og estetiske opplevelser blant annet gjennom bøker, musikk og teater. Videre skal de oppmuntres til å skape sitt eget uttrykk gjennom erfaringer med ulike materialer og teknikker.

Rammeplanen sier at personalet skal:	De yngste barna	De mellomste barna	De eldste barna
Samtale med barna om deres og andres kunstneriske og kulturelle uttrykk Gi rom for, støtte og berike barnas bearbeiding av møter med kunst og kultur	Får leke, sanse og skape noe med ris, sand, blader og snø med voksne som bidrar til mestringsfølelse. Møter primærfarger i maling, tegning og plastelina. Får erfaring med å skape noe selv og møter voksne som bidrar til mestringsfølelse.	Får erfaring med form, farge og mønster og grunnleggende fargelære. Får prøve seg med ulike typer formingsmaterialer. Får utforske både to- og tredimensjonale metoder og andre formingsmetoder.	Får erfaring med ulike maleteknikker og grader av fargenyanser. Har tilgang på pinner og plank for å spikke, sage, hamre. Møter teknikker som veving og fingerhekling. Får erfaring med papirforming slik som å lage en spå.
Være lydhøre, anerkjenne og imøtekomme barns egen tradisjonskultur og barnekultur	Får høre tradisjonelle barnesanger, enkle rim og regler knyttet til årstider og høytider. Får nye impulser fra populære barnefigurer.	Får kjennskap til flere av de tradisjonsrike barnesangene knyttet til årstider og høytider. Får introdusert nytt materiell gjennom media.	Får erfaringer med rytme, lengre rim og regler, og være med på å lage rim selv. Får møte medieinspirert barnekultur gjennom lek.
Være lyttende og oppmerksomme på barnas ulike kulturelle uttrykk , vise respekt for deres ytringsformer og fremme lyst til å gå videre i utforsking av de estetiske områdene	Møter voksne som følger barnets blikk og kroppsspråk, og som følger opp deres nonverbale initiativ. Får erfaringer gjennom sanseopplevelser i møte med ulikt materiell.	Møter voksne som fremmer barnas utforskning og følger opp deres initiativ. Har tilgang til tegnesaker, og muligheter til klipping og liming for å selv kunne skape noe.	Møter voksne som tilrettelegger for mer langsiktige kreative prosjekter der barna får brukt sin egen fantasi og kreativitet gjennom bruk av ulike materialer og formingsteknikker. Får erfaring med prosessen fra idé til et ferdig estetisk uttrykk.
Motivere barna til å uttrykke seg gjennom musikk, dans, drama og annen skapende virksomhet, og gi dem mulighet til å utvikle varierte uttrykksformer	Deltar i musikklek – skaper og utforsker lyder. Møter kontraster som høy/lav lyd, sakte/rask lyd i stemmen vår. Deltar i bevegelse- og danseleker.	Får uttrykke seg musikalsk med sang og instrumenter. Får danse og bevege seg til forskjellig type musikk med ulikt tempo og styrke. Deltar i bevegelse- og sangleker.	Får mulighet til å skape sine egne musikalske uttrykk gjennom bruk av tilgjengelige instrumenter. Møter voksne som tilrettelegger for at de kan skape sine egne historier og dramatisere/iscenesette disse.

	Får erfaringer med sang med bilde- tegn- og konkretstøtte. Får leke i et miljø tilrettelagt for enkel rollelek. Får næring til lek gjennom eventyr, billedbøker og historier.	Får leke seg med utkledning og rollespill Får begynne å utforske rytme, klang og tekst (rim og regler) Får erfaring med å leke ut eventyr og spille teater selv.	Får utfolde seg gjennom musikk, dans og drama. Møter voksne som oppfordrer de til å vise frem og framføre egne uttrykk for andre, f.eks. spille teater.
Synliggjøre og skape estetiske dimensjoner i barnehagens inne- og uterom	Får se sine egne kunstneriske uttrykk bli hengt opp i barnehagen	Får oppleve utstillinger bestående av deres egne kunstneriske uttrykk.	Får delta i prosjekter der de er med å forme barnehagens inne- og uterom.
Gi barna anledning til å bli kjent med et mangfold av tradisjoner og kunst- og kulturuttrykk fra fortid og samtid	Deltar på fellessamlinger, konserter og teater i barnehagen.	Får oppleve teaterforestillinger, konserter, kulturopplevelser, fellessamlinger med film, fortelling og sang i barnehagen.	Får møte kunst- og kulturuttrykk i nærmiljøet.
Bidra til at kulturelt mangfold blir en berikelse for hele barnegruppen	Høre på musikk fra andre kulturer som innbyr til dans og bevegelse.	Får høre musikk, historier og lese bøker fra og om andre kulturer.	Får erfare at det finnes mange måter å uttrykke seg på.

Natur, miljø og teknologi

Alle barn skal få utforske og oppleve naturen i nærmiljøet sitt og møte holdninger om å ta vare på naturen. Barna skal få bruke kroppen sin og sansene sine ute. Gjennom lek og aktiviteter ute skal barna erfare endringer i årstider, ulike måter å være i naturen på og eksperimentere med naturfenomener. Dette bidrar til at barna blir glade i naturen.

Rammeplanen sier at personalet skal:	De yngste barna	De mellomste barna	De eldste barna
Legge til rette for mangfoldige naturopplevelser og bruke naturen som arena for lek, undring, utforsking og læring	Får være med på turer til Hundremeterskogen (grillhytta) og Ekornskogen (rett utenfor barnehagen). Oppmuntres til å klare å gå selv. Får erfaringer med å bevege seg i ulendt terreng. Får kjennskap til husdyr og kjente bondegårdsdyr.	Deltar i utegrupper i Hundremeterskogen, med turer til Ekornskogen og andre turområder i nærmiljøet. Møter voksne som gir tid og anerkjenner barnas selvinitierte kreative lek i naturen. Får erfaringer med å tenne bål og hvordan man skal være forsiktig rundt bålet og flammer. Får kjennskap til dyr i norsk natur. Får plante, følge med på at det spirer og gror, ta vare på og høste. Får litt kjennskap til fødsel og død.	Deltar på lengre turer ut i naturen. Får mulighet til å klatre i trær. Lære å bygge lekerom i naturen. Lære å tenne bål, samt 3-4 båltyper. Får erfaringer med å kjenne igjen dyrelyder. Får kjennskap til globale dyr, hva lever her og der. Får erfaringer med giftige planter og sopp som er i naturen. Får mer kunnskap om fødsel og død.
Gi barna tid og anledning til å stille spørsmål, reflektere og lage egne forklaringer på problemstillinger , og til å delta i samtaler om det de har erfart og opplevd	Opplever voksne som sammen med de ser, lytter, kjenner, lukter og smaker. Blir kjent med ulike elementer. Sand, vann, snø, is, leire og jord. Opplever voksne som er med på å oppdage insekter og dyr, og undrer seg rundt disse.	Opplever voksne som undrer seg over naturfenomener sammen med dem. Deltar i aktiviteter om kjennetegn på årstidene. Får kjennskap til dyrenes rolle i naturen. Hvor kommer maten fra?	Opplever å bli lest for og får samtale om bøker med naturen som utgangspunkt, f.eks. Gaupedalen, Villmarksgutten, Uglå.

Synliggjøre naturfenomener og reflektere sammen med barna om sammenhenger i naturen Utforske og eksperimentere med teknologi og naturfenomener sammen med barna	Opplever voksne som deltar i undring over naturfenomener som vind, regn, sol og kulde. Får være med voksne som stimulerer til lek og kreativ utfoldelse med naturgjenstander. Erfarer at vi tar med eget søppel tilbake fra tur, rydder etter oss. Få erfaring med enkel bruk av nettbrett, kopimaskin og fotografering.	Får erfaringer med å vise respekt for naturen. Får erfaringer med kildesortering. Hva kan det bli? Hva kan vi kaste i naturen? Opplever voksne som «googler» ting vi sammen er nysgjerrige på. Får erfaring med å bruke teknologiske hjelpemidler og voksne som utøver digital dømmekraft.	Får delta i naturfagsekspriment. Får erfaringer om økosystem og næringskjeden Får delta i bruk av apper, f.eks Smallbird, fuglebok-app, fuglelyd-app.
---	--	--	--

Antall, rom og form

Alle barn skal bli kjent med logisk og matematisk tenking knyttet til deres hverdag. De skal ha tilgang på materiell og leker som gir erfaring med sortering, klassifisering, sammenligning og sammenhenger. Videre skal de delta i lek og aktiviteter som gir de erfaring med form, mengde, størrelse og konstruksjon.

Rammeplanen sier at personalet skal:	De yngste barna	De mellomste barna	De eldste barna
Bruke matematiske begreper reflektert og aktivt i hverdagen	Møter plasseringsord som til, på, bak, i, ved siden av, over, under, foran og mellom, i bla. fysisk lek og ved overganger som påkledning. Får være med voksne som tilrettelegger slik at barna får kjenne med kroppen hva det vil si å krype over, under og inni. Deltar i aktiviteter med parkobling, som å dele ut matbokser.	Gjør seg erfaringer med rom og retning i grovmotoriske aktiviteter. Møter og bruker enkle plasseringsord i lekeaktiviteter. Får erfaringer på forskjellen mellom å være eldst og å være størst (Yngst og minst).	Får erfaringer med å sette ord på sine opplevelser med lengde, antall, rom og retning.
Bruke bøker, spill, musikk, digitale verktøy, naturmaterialer, leker og utstyr for å inspirere barna til matematisk tenkning	Får erfaringer med tallremsen opp til 10. Møter voksne som bruker telling i hverdagen og gjennom bøker, eventyr og sanger. Får erfaringer med ulike størrelser, mengder og vekt. Møter enkel klassifisering; som å få erfaring med å sortere stor/liten eller etter farge.	Får erfaringer med telling opp til 20. Spiller brettspill og bruker terning. Møter klassifisering og sortering når man rydder leker og annet materiell.	Får erfaringer med å telle til 100. Får en begynnende erfaring med koding ved bruk av Bee-bot. Spiller kort.
Legge til rette for matematiske erfaringer gjennom å berike barnas lek og hverdag med matematiske ideer og utdypende samtaler	Møter ulike former gjennom bevegelseslek hvor man er rett som en strek eller rundt som en ball. Gjennom bilder eller formingsaktiviteter får barna	Får erfaringer med begrepene som trekant og femkant. Får delta i ulike aktiviteter hvor man måler lengde og mengde.	Blir kjent med matematiske begreper som pluss og minus. Får måle med målebånd og linjal. Får litt kjennskap til temperaturmåling, tid og penger.

Styrke barnas nysgjerrighet, matematikkglede og interesse for matematiske sammenhenger med utgangspunkt i barnas uttrykksformer	erfaringer med de enkleste formene som firkant og sirkel. Blir kjent med formene rund og firkant i praksis gjennom lek med baller og bygging med klosser. Får høre sanger og enkle regler med tall og telling.	Får høre eventyr og historier med telling som f.eks. Geitekillingen og Skinnvotten.	
Stimulere og støtte barnas evne og utholdenhet i problemløsning	Får bygge med tredimensjonale materialer.	Får bygge med magneter og kaplaklosser.	Får bygge med mer avanserte konstruksjonsmateriell (Jovoklosser).

Etikk, religion og filosofi

Alle barn skal lære å vise omsorg og utvikle empati for andre. De skal oppleve å føle seg verdsatt, være trygge og ha venner. Barnehagen består av mennesker med forskjellige behov, bakgrunn og utvikling, barna skal oppleve at dette er en styrke. Videre skal barna oppleve at alle kan undre seg og at de voksne er åpne for barnas spørsmål.

Rammeplanen sier at personalet skal:	De yngste barna	De mellomste barna	De eldste barna
Formidle fortellinger og skape rom for barnas opplevelser, samtaler, erfaringer og tanker om religion, livssyn, etikk og eksistensielle temaer	Deltar i vennesamlinger hvor vi bla. leser bokserien «Jeg», «Meg», «Du», «Vi» og «Oss». Får oppleve voksne som ser og anerkjenner barnets opplevelse.	Deltar i hjertesamlinger og får kunnskap om at «jeg er unik». Får erfaring i å lytte til, og bli bedre kjent med de andre barna på avdelingen.	Får erfaringer med å fortelle om seg selv i barnegruppen. Få en begynnende forståelse for demokrati og demokratiske prosesser.
Utforske og undre seg over eksistensielle, etiske, religiøse, livssynsmessige og filosofiske spørsmål sammen med barna. Bidra til å utvikle barnas toleranse, interesse og respekt for hverandre og for mennesker med ulik kulturell, religiøs eller livssynsmessig tilhørighet	Møter voksne som følger deres initiativ og er tilgjengelig for barnets undring og samtaler. Møter voksne som ser på ulikheter som en berikelse. FN-dagen gir barna erfaringer med «Heil!» på ulike språk, får også erfaring med flagg som er representert på avdelingen.	Møter voksne som tilrettelegger for undring og nysgjerrighet gjennom filosofiske samtaler med åpne spørsmål, og gir tid og rom for dialog. Opplever en mangfoldig verden gjennom film, musikk og bilder for eksempel samisk kultur.	Deltar i filosofering rundt grunnleggende livsspørsmål, undring over livets gang, normer og verdier. Opplever et miljø preget av dialog, toleranse og evne til refleksjon, og utvikler respekt for hverandres meninger og synspunkter.
Gi barna kjennskap til og markere merkedager, høytider og tradisjoner i den kristne kulturarven og andre religioner og livssyn som er representert i barnehagen. Samtale med barna om religiøse og kulturelle uttrykk og være bevisst på hvordan egen deltakelse kan støtte og utvide barnas tenkning	Får kjennskap til feiring av jul og påske.	Får erfaringer med ulike høytider, religioner og livssyn som er representert i barnehagen i samarbeid med barnas hjem.	Får kjennskap til våre grunnverdier, ulike høytider og kulturelle tradisjoner. Blir kjent med at mennesker har ulike religioner, og litt om hva dette innebærer.

Nærmiljø og samfunn

Alle barn skal bli kjent med nærmiljøet sitt og få en forståelse av verden utenfor hjemmet og barnehagen. Barna skal få bidra og medvirke til barnehagens innhold og derigjennom oppleve demokratiske prosesser i hverdagen.

Rammeplanen sier at personalet skal:	De yngste barna	De mellomste barna	De eldste barna
Sørge for at barna erfarer at deres valg og handlinger kan påvirke situasjonen både for dem selv og for andre	Opplever voksne som kjenner de og kan følge opp deres uttrykk og behov.	Opplever voksne som tilrettelegger for medvirkning. Får delta i planleggingen av sin barnehagedag.	Erfarer at deres initiativ påvirker hverdagen.
Introdusere barna for personer, steder og samfunnsinstitusjoner i nærmiljøet for å skape tilhørighet og hjelpe barna med å orientere seg og ferdes trygt	Møter voksne som viser gode holdninger når vi ferdes i trafikken.	Opplever fokus på trafikkregler når vi ferdes i trafikken. Gjør seg erfaringer i nærmiljøet. Får være med i butikken og handle, for deretter å lage noe av det vi har kjøpt. Får bli med til biblioteket.	Får kjøre tog og lokalbuss. Får være med på skolebesøk. Deltar i å tegne kart over steder man kan gå på tur. Opplever samfunnet utenfor Asker, vi drar på turer, til f.eks. Oslo.
Gi barna like muligheter , fremme likestilling og motvirke diskriminering, fordommer, stereotyper og rasisme	Får erfaringer med begrepet familie og at den kan se ulik ut. Har sin egen og andres familier tilgjengelige på avdelingen i små album. Lærer navn på barn og voksne på avdelingen. Opplever samhold og fellesskap med de andre barna og voksne på avdelingen. Får hjelpe til med å skru, hamre og vaske.	Opplever et inkluderende miljø og at forskjeller er positivt. Får erfaring med ulike familiesammensetninger og boformer. Får erfaring med ulike yrkesgrupper. Opplever gruppefelleskap og får erfare hvilken avdeling de tilhører, og blir kjent med barn og voksne på naboavdelingen. Får erfaring i å bruke skrutrekker, hammer og sag	Erfarer at alle er viktige for fellesskapet. Får erfaring med at samarbeid gir resultater og at vi har ulike kvaliteter å bidra med i samarbeidsprosessen. Opplever samhold og fellesskap med de andre barna og voksne i barnehagen. Får leke på tvers av avdelinger inne og ute. Får bruke hammer, drill, sag og spikkekniv.

Gi barna forståelse av at samfunnet er i endring, og at de inngår i en historisk, nåtidig og fremtidig sammenheng	Opplever samfunnet i barnehagens nærmiljø; slik som søppeltømming, gravemaskiner og måkebil.	Får kunnskap om samfunnet slik det var tidligere. Opplever å få medvirke, utvikle og skape.	Får erfaringer med lokal historie og besøke lokale museer.
Gjøre barna kjent med samisk kultur og levesett og knytte det samiske perspektivet til merkedager og hverdagsliv, kunst og kultur og mattradisjoner	Deltar i markering av samefolkets dag.	Deltar i markering av samefolkets dag og i samlinger med samisk kultur som tema.	Blir kjent med at samene er Norges urbefolkning (Samefolkets dag 6. februar).
Gi barna begynnende kjennskap til betydningen av menneskerettighetene , spesielt barnekonvensjonen	Deltar i barnehagens markering av FN dagen.	Får erfaringer om menneskerettigheter og barnekonvensjonen gjennom barnehagens arbeid med FN dagen.	Får mer kunnskap og erfaringer om menneskerettigheter og barnekonvensjonen gjennom barnehagens arbeid med FN dagen.